

ПРОЛОГ

Вона розплющує очі в темряву, щільну, мов сліпа пов'язка. Затхлим вогким повітрям давно ніхто не дихав.

Інші її відчуття теж прокидаються. Крапельна тиша, холод, запах. Цвіль і ще щось, що вона не може визначити, щось тваринне й смердюче. Вона ворушить пальцями, відчуваючи пісок і вологу під джинсами. Повертається пам'ять, і вона згадує, як і чому сюди потрапила.

Як можна було бути такою дурною?

Вона придушує їдкий панічний напад і намагається сісти, але не в змозі завершити рух. Набирає повні легені повітря і кричить, розкидаючи відлуння по стінах. Кричить, кричить, кричить, аж поки не пересихає горло.

Але ніхто не приходить. Бо ніхто не чує.

Вона знову заплющує очі, відчуваючи, як по обличчю стікають гарячі гнівні сльози. Вона скам'яніла від образи та докору й мало що усвідомлює, доки із жахом не відчуває, як гострі маленькі лапки торкаються її шкіри.

Здається, хтось сказав, що квітень — найжорстокіший місяць. Що ж, хто б це не був, не детектив. Жорстокість може трапитися будь-коли — я знаю, я її бачив. Але холод і темрява якось притупляють гостроту. Сонце ж, пташиний спів і небесна синь діють безжально. Можливо, справа в контрасті. Смерть і надія.

Ця історія починається з надії. Перше травня, перший день весни — справжньої весни. І якщо ви колись були в Оксфорді, то знаєте: тут усе або нічого — коли йде дощ, камінь набуває кольору сечі, але при світлі, коли коледжі мають вигляд, ніби їх вирізали з хмари, немає прекраснішого місця на землі. А я просто старий цинічний коп.

Що ж до травневого ранку, то саме в такий час місто буває найексцентричнішим, найзухвалішим «собою». Язичницьким, християнським і злегка божевільним — і майже кожного разу ці личини годі розрізнити. Хористи співають на світанку на верхівці вежі. Гурти лірників штовхають нічні фургони з бургерами. Паби відчиняються о шостій ранку, а половина студентства досі на підпитку з минулої ночі. Навіть тверезі мешканці Північного Оксфорда масово виходять на вулицю з квітами у волоссі (а ви думали, я жартую). Минулого року вишло понад двадцять п'ять тисяч людей. Один хлопець нарядився ялинкою. Гадаю, тепер ви уявили.

Так чи інакше, перше травня — важливий день у поліційному календарі. Але це довга, а не коротка соломинка у списку нарядів. Ранній початок може бути вбивчо важким, але справжні неприємності трапляються нечасто, а ще нас пригощають кавою та бутербродами з беконом. Принаймні пригощали в мій останній раз.

Але це було ще тоді, коли я носив форму. До того, як я став детективом; до того, як став інспектором.

Однак цього року все інакше. Цьогорічний убивця — не тільки ранній початок.

* * *

Коли Марк Секстон дістається будинку, він запізнюється майже на годину. О цій порі ранку він мав би встигнути, але на трасі М40 був затор, і черга розтягнулася аж до Банбері-роуд. А шойно він повертає на Фремpton-роуд, дорогу йому перекриває будівельна вантажівка. Секстон лається, врубає «кайєн» на реверс і з пронизливим скрипом мчить назад. Відчинивши дверцята машини, виходить на вулицю, ледь не ступивши у бризки блювоти на асфальті. Він гидливо дивиться вниз, перевіряючи взуття. Що за хрінь коїться з цим містом із самого ранку? Секстон замикає машину і підходить до вхідних дверей, шукаючи ключі по кишенях. Риштування принаймні вже прибрали. Продаж зайняв значно більше часу, ніж він очікував, але якщо пощастить, так чи так має завершитися до Різдва. Він програв аукціон за будинок на протилежному кінці Вудсток-роуд, і йому довелося підвищити ставку, щоб отримати цей, але до того часу, як він закінчить, це буде бісова золота копальня. Може, решта ринку житла й топчеться на місці, але завдяки китайцям і росіянам ціни в цьому місті, здається, ніколи не знизяться. Лише годину їхати до Лондона, а першокласна приватна школа для хлопчиків — за якихось три вулиці звідси. Дружині не подобалася ідея окремого будинку, але він сказав їй: «Ти тільки поглянь — він же до біса величезний!». Справжній вікторіанський палац, чотири поверхи з підвалом, де він планує влаштувати надсучасний винний льох і домашній кінотеатр (дружина, втім, іще не в курсі). Єдиний сусід — якийсь

дідуган, але він, звісна річ, навряд чи влаштуватиме нічні гулянки. І так, його сад трохи занедбаний, але завжди можна поставити шпалери. Ландшафтний дизайнер щось казав про плетисті дерева. Штука за дерево, однак дає миттєве прикриття. Утім, навіть воно не зарадить безладу навколо фасаду. Він дивиться на іржаву «Кортіну», підперту цеглою біля будинку номер 33, і три велосипеди, прикуті ланцюгами до дерева, на купу гнилих піддонів і чорних пластикових мішків, з яких на тротуар висипалися порожні бляшанки з-під пива. Вони були тут востаннє, коли він приїжджав два тижні тому. Він просунув у двері записку з проханням до старого покидька прибрати їх звідси. Очевидно, той цього не зробив.

Двері відчиняються. Це Тім Найт, його архітектор, із рулоном планів у руці. Він широко усміхається й жестом запрошує клієнта увійти.

— Містере Секстоне, радий вас знову бачити. Гадаю, ви будете задоволені нашим прогресом.

— Дуже на це сподіваюся, — із сарказмом відповідає Секстон. — Гірше за цей довбаний ранок уже нічого не може бути.

— Почнемо зверху.

Двійця піднімається нагору, їхні кроки гучно лунають на оголеній деревині. Нагорі на повну гучність працює місцеве радіо, в більшості кімнат — будівельники. Двоє тинькарів на верхньому поверсі, сантехнік у ванній кімнаті, спеціаліст із реставрації вікон, який працює над стулками. Один чи двоє поглядають на Секстона, але він не дивиться їм у вічі. Він дістає планшет, занотовує щось про кожне робоче місце й прискіпливо розпитує робітників, не оминаючи майже нікого.

Зрештою вони опиняються в прибудові на задньому дворі, де на місці знесеного старого цегляного навісу зводиться простора двоповерхова споруда зі скла та металу.

За деревами, що схилилися в нижній частині саду, їм видно лише георгіанську витонченість Кресент-сквер. Секстон хотів би мати такий будинок, але відтоді, як він купив це місце, ринок виріс на п'ять відсотків, тож він не скаржитися. Він просить архітектора показати йому план кухні («Господи, а небагато ж можна отримати за шістдесят тисяч! Хоч би паршиву посудомийку додали!»), відтак розвертається, шукаючи двері до сходів у підвал.

Найт мав дещо стурбований вигляд.

— А, я якраз збирався сказати. З підвалом невеличка заминка.

Секстон звужує очі.

— В якому сенсі — *заминка*?

— Вчора мені зателефонував Тревор. У них виникла проблема з перегородкою. Можливо, нам знадобиться належна юридична угода, перш ніж ми зможемо це виправити. Що б ми не зробили, це вплине на сусідів.

Секстон кривиться.

— От курва, тільки сраних юристів нам тут не вистачало. Яка ще, нахер, проблема?

— Вони почали знімати тинькування, щоб прокласти новий кабель, але частина цегляної кладки була в доволі поганому стані. Бозна скільки часу минуло відтоді, як місіс Пардью туди спускалася.

— Тупа стара швабра, — бурмоче Секстон, на що Найт вирішує не реагувати. Це дуже вигідна робота.

— Так чи інакше, — каже він, — боюся, що хтось із хлопців не відразу зрозумів, із чим має справу. Але не хвилюйтеся, завтра ми запросимо інженера-будівельника...

Однак Секстон уже проштовхується повз нього.

— Дай-но я сам подивлюся, що там за лайно.

Лампочка похмуро мерехтить, освітлюючи сходи в підвал на їхньому шляху вниз. Звідусюди смердить пліснявою.

— Ступайте обережно, — каже Найт, — деякі східці небезпечні. Тут, у темряві, можна зламати шию.

— Є ліхтарик? — запитує Секстон за кілька метрів попереду. — Я нічорта не бачу.

Найт передає ліхтарик униз, і Секстон його вмикає. Він миттєво помічає проблему. Фарба облупилася із залишків старого поживклого тинькування, і більшість цеглин під ним покрилася сухою сірою цвіллю. Від підлоги до стелі тягнеться тріщина завширшки з палець, якої раніше не було.

— Чорт, невже доведеться перекладати весь сраний будинок? Як сталося, що оцінювач це пропустив?

Найт мовчав із винуватим виглядом.

— Місіс Пардью поставила полиці вздовж усієї стіни. Він не зміг би за них пролізти.

— Тоді чому ніхто не простежив за тим тупим шмаркачем, який вибивав шматки з моєї довбаної стіни?..

Він підіймає з підлоги один із будівельних інструментів і заходиться колупати цеглу. Архітектор робить крок уперед.

— Серйозно, я б цього не робив.

Відпадає цеглина, потім іще одна, відтак цілий шмат кладки вислизає, з гуркотом розвалюючись у пилюці біля їхніх ніг. Тепер черевики Секстона не врятувалися, але він цього не помічає. Він дивиться, роззявивши рота, на стіну.

Там діра, сантиметрів п'ять завширшки.

І в темряві за нею — обличчя.

* * *

У поліційному відділі Сент-Олдейт детектив-сержант Гарет Квінн, який нещодавно отримав підвищення, п'є другу каву і їсть третю порцію тостів, перекинувши краватку через плече, — береже від крихт. Дорога краватка

пасує до дорогого костюма й загального вигляду чоловіка, трохи занадто витонченого для звичайного копа. Витонченого, що й казати, в усіх сенсах цього слова. Офіс карного розшуку напівпорожній, поки прибули лише Кріс Гіслінгем та Веріті Еверетт. Наразі команда не має великої справи, а інспектор Фоулі відбув на цілоденну конференцію, тож у їхньому розпорядженні — на рідкість лінивий робочий ранок, за яким маячить за-вше приваблива перспектива паперового копирсання.

Застигла мить: пил, що плаває на сонці, пробиваючись крізь жалюзі, шелест газети Квінна, запах кави. Дзвонить телефон. На годиннику 09:17.

Квінн простягає руку й бере слухавку.

— Карний розшук. — Потім: — О чорт... Упевнені?

Гіслінгем і Еверетт підводять очі. Гіслінгем, про якого всі кажуть «міцний» та «солідний», і не лише тому, що він дещо погладшав у попереку. Гіслінгем, який — на відміну від Квінна — так і не став детективом-сержантом і, зважаючи на його вік, уже навряд чи стане. Але не засуджуйте його за це. Кожній команді карного розшуку потрібен такий Гіслінгем, і якби ви тонули, то саме його воліли б мати на іншому кінці мотузки. Що ж до Еверетт, то вона з тих, кого не можна судити за зовнішністю: може, вона й має вигляд міс Марпл у тридцять п'ять, але й невблаганністю не поступається їй ні на грам. Як завжди каже Гіслінгем, у минулому житті Ев точно була псом-стежієм.

Квінн досі говорить у слухавку.

— І за дверима точно ніхто не відповідає? Гаразд. Ні, ми займемося цим. Скажіть патрульним, нехай зустрінуть нас там, і переконайтеся, що вони візьмуть із собою хоча б одну жінку-офіцера.

Гіслінгем уже тягнеться до своєї куртки. Квінн кладе слухавку і відкушує останній шматок тосту, підводячись на ноги.

— Це комутатор. Хтось зателефонував із Фремpton-роуд — каже, в сусідньому підвалі дівчина.

— У підвалі? — перепитує Еверетт, округлюючи очі.

— Помилково пробили стіну. В будинку, здається, мешкає якийсь старий. Але його не можуть добудитися.

— О чорт.

— Еге ж. Він самий.

Коли вони під'їжджають до будинку, там уже збирається натовп. Частина роззяв — вочевидь будівельники з тридцять першого номера, раді будь-якому приводу припинити роботу, щоб уникнути чергової порції лайна від Секстона. Інші — ймовірно, сусіди, а ще купка гуляк із квітами на капелюхах і бляшанками пива в руках, явно напідпитку. Дещо сюрреалістичну картину доповнює пластикова корова в натуральний зріст, що стоїть уприду до бордюру, загорнута у квітчасту скатертину з нарцисами навколо рогів. Кілька чоловіків, одягнених для моррісу¹, розпочали імпровізовану виставу на тротуарі.

— Дідько, — каже Гіслінгем, коли Квінн вимикає двигун. — Як гадаєш, ми можемо притягнути їх за те, що вони припаркували цю штуку без дозволу?

Вони виходять і йдуть через дорогу, коли з іншого боку з'являються дві патрульні машини. Одна із жінок у натовпі присвистує до Квінна й ледь не падає зі сміху, коли той обертається. З машин до них приєднуються троє патрульних офіцерів, в одного з них таран. Поряд жінка-офіцер — Еріка Сомер. Гіслінгем помічає, як вона презирається з Квінном, і бачить в її очах посмішку, викликану його збентеженням. То ось воно як, думає він. Він підозрював, що між цими двома щось є. Так і сказав Джанет минулого вечора, мовляв, занадто часто

¹ Англійський народний танок (тут і далі прим. перекл.).

бачив тих двох разом біля кавомашини, це точно не простий збіг обставин. Не те щоб Гіслінгем у чомусь звинувачував Квінна — вона приваблива, навіть у формі та практичному взутті. Він просто сподівається, що вона не плекає надмірних очікувань: якби Квінн був собакою, його точно не звали б Фідо¹.

— Ми знаємо ім'я старого, який тут мешкає? — запитує Квінн.

— Містер Вільям Гарпер, сержанте, — відповідає Сомер. — Ми викликали парамедиків про всяк випадок, якщо там справді дівчина.

— Я знаю, що я бачив, хай вам чорт!

Квінн обертається. Перед ним стоїть чоловік у такому костюмі, який Квінн купив би, якби мав гроші. Тонкий крій, шовкове плетіння, підкладка з бордового атласу, що відблискує на клітчастій фіолетовій сорочці та рожевій краватці в цяточку. Весь вигляд волає: «Сіті». А ще — «Дуже розлючений».

— Слухайте, — каже чоловік, — скільки часу займе ця хрїнь? У мене зустріч з адвокатом о третій годині, і якщо на зворотному шляху теж будуть затори...

— Вибачте, сер, як вас звати?

— Марк Секстон. Із сусіднього будинку — я його власник.

— То це ви до нас телефонували?

— Так, я. Ми були у підвалі з архітектором, і частина стіни обвалилася. Там була дівчина. Я знаю, що я бачив, я не встиг накидатися, як цей набрид. Спитайте Найта — він бачив те саме.

— Гарзд, — каже Квінн, жестом направляючи офіцера з тараном до дверей. — Почнемо. І подбайте про ту

¹ Тобто вірним (Fido, «Вірний» — популярна собача кличка в англomовних країнах).

юрбу на тротуарі, добре? Не вистачало тут танців із клятої «Плетеної людини»¹.

Квінн відходить, але Секстон знов його окликає.

— Гей, а як щодо моїх довбаних будівельників — коли їм можна повернутися?

Квінн не озивається, але Гіслінгем, проходячи повз Секстона, плескає його по плечу.

— Вибач, приятелю, — бадьоро каже Гіслінгем, — твій шикарний ремонт трохи зачекає.

На порозі Квінн стукає у двері.

— Містере Гарпере! Поліція Темз-Веллі. Якщо ви там, будь ласка, відчиніть двері, інакше ми будемо змушені їх виламати.

Тиша.

— Гаразд, — каже Квінн, киваючи патрульному офіцеру. — Ламайте.

Двері міцніші, ніж здається, зважаючи на загальний стан будинку, але петлі виламуються з третього удару. Хтось у натовпі п'яно аплодує, решта протискується вперед, намагаючись щось розгледіти.

Квінн і Гіслінгем заходять до будинку і зачиняють за собою двері.

Усередині тихо. Вони все ще чують дзвіночки моррістанцюристів, а ще десь у затхлому повітрі дзижчать мухи. Тут явно не робили ремонт десятиліттями: шпалери відшаровуються від стін, провислі стелі вкриті бурими плямами. На підлозі розкидані газети.

Квінн повільно рухається коридором, старі дошки скриплять, його черевики шкрябають по паперу.

— Є тут хтось? Містере Гарпере? Це поліція!

І тут він чує цей звук. Скиглення. Близько. Якусь мить він стоїть, намагаючись зрозуміти, звідки воно

¹ Класичний британський фільм жахів (1973).

долинає, потім кидається вперед і відчиняє двері під сходами.

На унітазі сидить старий, одягнений лише в жилетку. Пасма жорсткого чорного волосся обліпили його голову та плечі. Труси спущені на щиколотки, член і яєчка мляво звисають між ногами. Він відсахується від Квінна, досі щось бурмочучи, його кістляві пальці стискають сидіння унітаза. Старий брудний, підлога навколо вкритая лайном.

Сомер гукає з порога.

— Сержанте Квінне? Прибули медики, якщо вони вам потрібні.

— Слава богу... Запросіть їх сюди, будь ласка.

Сомер відступає, пропускаючи крізь двері двох чоловіків у зелених комбінезонах. Один присідає навпочіпки перед старим.

— Містере Гарпере? Не варто хвилюватися. Дозвольте-но вас оглянути.

Квінн подає знак Гіслінгему, і вони йдуть до кухні.

Коли двері відчиняються, Гіслінгем присвистує.

— Хто-небудь, зателефонуйте в музей Вікторії та Альберта.

Старовинна газова плита, брунатно-помаранчеві кахлі сімдесятих років, металева раковина. Стіл із ламінату з чотирма різнорозмірними стільцями. І всюди — брудний посуд, порожні пивні пляшки та напіввиїдені консервні бляшанки, обліплені роями мух. Усі вікна зачинені, лінолеум під ногами липне до взуття. Скляні двері зі шторою з бісеру ведуть до оранжереї, а ще одні двері мають вести до підвалу. Вони замкнені, але на цвяху висить в'язка ключів. Гіслінгем хапає їх, намагає пальцями потрібний, знаходить його з третьої спроби. Попри те, що ключ геть проіржавів, він повертається в замок без заїдання. Гіслінгем відчиняє двері та вмикає світло,

потім відходить убік, пропускаючи Квінна вперед. Вони повільно спускаються вниз, крок за кроком, під шипіння неонові стрічки над їхніми головами.

— Агов! Є тут хтось, унизу?

Світло тьмяне, але його досить, щоб бачити. У підвалі лише картонні коробки, чорні пластикові мішки, старий ліхтар і бляшана ванна, наповнена мотлохом.

Вони стоять, дивлячись один на одного, їхні серця калатають так голосно, що їм майже не чути інших звуків. Аж раптом...

— Що це було? — шепоче Гіслінгем.

— Схоже на дряпання. Шури?

Квінн мимоволі починає оглядати землю під ногами. Якщо є щось, чого він не переносить, це якраз кляті шури.

Гіслінгем знов озирається навколо, його очі надто повільно звикають до темряви, і він шкодує, що не взяв із собою ліхтарика з машини.

— Що це, он там?

Він проштовхується крізь коробки й раптом розуміє, що підвал набагато більший, ніж вони вважали.

— Квінне, тут іще двері. Можеш допомогти?

Він намагається відчинити двері, але ті не піддаються. Вгорі є засув, і Квінну врешті-решт удається відсмикнути його, але кляті двері все одно не відчиняються.

— Мабуть, замкнені, — каже Гіслінгем. — Ключі ще в тебе?

Намацати потрібний ключ у напівтемряві ще важче, але й це їм зрештою вдається. Потім вони притискаються плечима до дверей, ті повільно відчиняються, аж поки обох не накриває хвиля нечистого повітря, і їм доводиться затулити роти руками, щоб уберегтися від смороду.

На бетонній підлозі біля їхніх ніг лежить молода жінка, одягнена в джинси, порвані на колінах, і пошарпаний

кардиган, що колись, імовірно, був жовтим. Її рот роззявлений, очі заплющені. Шкіра жінки мертвотно-біла в тьмяному світлі.

Але є ще дещо. Щось, до чого вони були геть не готові. Сидить поруч і смикає її за волосся.
Дитина.

* * *

А де був я, коли все це сталося? Я хотів би сказати, що займався чимось серйозним та ефектним — вийшов на зв'язок зі спецвідділом, боровся з тероризмом абощо, але сумна правда полягає в тому, що я був на навчальному курсі «Взаємодія поліції з громадою у ХХІ столітті» у Ворику. Інспектори й вище — хіба ж ми не щасливчики? Після катування «Павер-Пойнтом» і безглузкого початку ледь не затемна я вже починав думати, що патрульним на чергуванні «Травневого ранку», безумовно, випала краща доля. Але тут мені зателефонували. Дзвінок миттєво викликав невдоволену гримасу дуже офіційної організаторки, яка перед тим примусила нас вимкнути телефони, і її ж голосне зітхання, коли я вискочив у коридор. Мабуть, хвилюється, що я вже ніколи не повернуся.

— Дівчину забрали до «Джона Реда»¹, — каже Квінн. — Вона в дуже поганому стані — очевидно, довго не їла і сильно зневоднена. У кімнаті залишилася одна пляшка води, але я підозрюю, що вона віддала її більшу частину дитині. Медики уточнять, коли проведуть належне обстеження.

— А хлопчик?

¹ Тобто до оксфордської університетської лікарні імені Джона Редкліфа.

— Досі мовчить. Але, господи боже, йому навряд чи більш як два роки — що він може розповісти? Бідолаха не підпускав до себе ані мене, ані Гіса, тож на швидкій поїхала Сомер. Ми заарештували Гарпера на місці, але коли спробували вивести його з будинку, він почав брикатися й лаятися. Гадаю, Альцгеймер.

— Слухай, я, звісно, не маю цього говорити, але якщо Гарпер — вразлива літня людина, ми мусимо діяти за правилами.

— Знаю. У нас усе під контролем. Я зателефонував до соціальної служби. Й не тільки через нього. Малюку теж знадобиться допомога.

Повисає тиша, і я підозрюю, що ми обидва думаємо про одне й те саме.

Цілком можливо, що ми маємо справу з дитиною, яка не знала нічого іншого — яка народилася там, унизу. У темряві.

— Гарзд, — кажу я. — Уже виїжджаю. Буду опівдні.

* * *

Бі-Бі-Сі Мідлендс Тудей

Понеділок, 1 травня 2017 | Останнє оновлення: 11:21

ТЕРМІНОВО: ДІВЧИНУ З НЕМОВЛЯМ ЗНАЙДЕНО В ПІДВАЛІ В ПІВНІЧНОМУ ОКСФОРДІ

Надходять повідомлення про виявлення молодої жінки з малою дитиною, ймовірно, її сином, у підвалі будинку на Фремптон-роуд у Північному Оксфорді. Поряд ведуть будівельні роботи, які призвели до того, що сьогодні вранці було знайдено дівчину, очевидно, замкнену в підвалі. Ім'я дівчини не розголошується, і поліція Темз-Веллі поки не зробила жодної заяви. Більше новин у міру надходження.

11:27. У кімнаті для свідків у Кідлінгтоні Гіслінгем спостерігає за Гарпером по відеозв'язку. На Гарпері сорочка та штани, він сидить зіщулившись на дивані. Поруч на стільці з твердою оббивкою — соціальний працівник, який зосереджено з ним розмовляє, а з відстані кількох метрів за ним спостерігає жінка з групи психічного здоров'я. Гарпер на вигляд неспокійний — постійно рухається, дригає ногою вгору-вниз, але їм видно, навіть без увімкненого звуку, що він цілком при тямі. Принаймні поки що. Гарпер роздратовано дивиться на соціального працівника, відмахуючись від його слів заляккою і в'ялою рукою.

Двері відчиняються, Гіслінгем обертається й бачить Квінна, який підходить, кидає теку на стіл і спирається на стільницю.

— Еверетт поїхала просто до лікарні, тож вона допитає дівчину, щойно нам дозволять. Еріка... — Він червоніє. — Констебль Сомер повернулася на Фремpton-роуд, для координації подвірного обходу. А Чаллоу поїхав із командою криміналістів.

Він робить помітку в теці, ховає ручку за вухо. Звичний рух. Потім киває в бік відеоекрана.

— Є що-небудь?

Гіслінгем хитає головою.

— Його соціальний працівник там уже з пів години. Звати Росс, Дерек Росс. Я впевнений, що перетинався з ним раніше. Є новини про те, коли повернеться Фоулі?

Квінн перевіряє годинник.

— Майже дванадцята. Але він сказав, що ми можемо починати, якщо лікар і соціальні служби не проти. Адвокатка вже їде. Соціальний працівник прикриває його дупу. Гадаю, його не можна винити.

— Завжди *готовий*, еге ж, — каже Гіслінгем похмуро. — А вони впевнені, що він придатний для допиту?

— Очевидно, у нього бувають проміжки свідомості, й тоді ми можемо його допитати, але якщо він знов попливе, нам доведеться відступити.

Погляд Гіслінгема на мить застигає на екрані. З підборіддя старого тягнеться нитка слини, вона висить там щонайменше десять хвилин, але він так і не витер її.

— Ти вважаєш, що це зробив він?.. Що він загалом на таке здатний?

Обличчя Квінна похмуре.

— Якщо ця дитина справді народилася там, то так, абсолютно. Я знаю, що зараз Гарпер має жалюгідний вигляд, але два чи три роки тому... Він міг бути зовсім іншим. І саме той чоловік скоїв цей злочин, а не цей безпорадний дідок.

Гіслінгем здригається, попри те, що в кімнаті душно, і Квінн дивиться на нього.

— Що, хтось пройшовся по твоїй могилі?

— Я просто подумав, що він став таким не за одну ніч, чи не так? Це тривало місяці. Навіть роки. А вона не знала. Що він почав втрачати контроль, я маю на увазі. Вона була в пастці там, унизу, поза його увагою. Б'юся об заклад, він почав забувати, що вона взагалі там була. Їжа починає закінчуватися, потім вода... А їй треба думати про дитину... І навіть якщо вона кричатиме, старий її не почує...

Квінн хитає головою.

— Господи. Вчасно ж ми встигли.

На екрані Дерек Росс зводиться на ноги та виходить із кадру. За мить відчиняються двері, й він з'являється власною персоною.

Гіслінгем підводиться.

— Отже, ви його соціальний працівник, так?

Росс киває.

— Останні кілька років або близько того.

— То ви знали про деменцію?

— Йому поставили офіційний діагноз кілька місяців тому, але я підозрюю, що це триває набагато довше. Втім, ви й самі розумієте, яка це підступна хвороба... Як хворому стає то краще, то гірше. Останнім часом я хвилююся, що хвороба могла почати прискорюватися. Він кілька разів падав, а з рік тому обпівся на плиті.

— А ще він п'є, так? Тобто від нього тхне алкоголем. Росс зітхає.

— Так. Останнім часом це стало доволі серйозною проблемою. І все ж я просто не можу повірити, що він міг скоїти щось... Щось таке жахливе...

На Квінна це не справляє враження.

— Ніхто з нас не знає, на що ми здатні.

— Але в такому стані, як він...

— Слухайте, — каже Квінн, тепер у його голосі з'явилася твердість. — Лікарка дозволила його допитати, а їй краще знати. Що ж до звинувачень, то це вже інша справа, і Служба карного переслідування скаже своє слово, коли ми дійдемо до цієї стадії. Але в тому підвалі були замкнені дівчина з дитиною, і ми *маємо* з'ясувати, як вони туди потрапили. Ви це розумієте, чи не так, містере Россі?

Росс вагається, потім киває.

— Я можу посидіти поруч? Він мене знає, можливо, це піде на користь. Він буває дещо... Дещо важким. Як ви самі зараз дізнаєтеся.

— Гарзд, — каже Квінн, збираючи свої документи.

Усі троє йдуть до дверей, аж раптом Росс зупиняється і кладе руку на плече Квінну.

— Ви з ним якось легше, добре?

Квінн дивиться на нього і здимає брову.

— Як він тоді, з тою дівчиною?

Допит Айзебел Філдінг, проведений на Фремington-роуд, 17, Оксфорд

1 травня 2017 року, 11:15

Присутні: констебль Е. Сомер

ЕС: Як довго ви тут мешкаєте, місіс Філдінг?

Аф: Лише кілька років. Це будинок від коледжу. Мій чоловік — дон у Водемі¹.

ЕС: То ви знайомі з містером Гарпером — джентльменом із будинку номер 33?

Аф: Ну не надто близько. Невдовзі після того, як ми переїхали, він прийшов до нас трохи напідпитку і запитав, чи не бачили ми чокла від його авто. Мабуть, той кудись зник. Це було трохи дивно, оскільки він машиною нікуди не їздить. Але ми вирішили, що він просто трохи, знаєте, ексцентричний. Таких тут багато. У цьому районі, я маю на увазі. Чимало «персонажів». Деякі з них — колишні академіки, тож мешкають тут уже давно. Гадаю, багато хто з них просто дійшов до фіолетово-котячої стадії та сказав: «До біса це все».

ЕС: Фіолетово-котячої?

Аф: Ну знаєте, як у тому вірші. «Коли постарію, вдягну фіолет», чи як там. Тобто коли досягаєш віку, в якому тобі вже все байдуже.

ЕС: А містер Гарпер — йому було байдуже?

¹ Тобто викладач у Водемському коледжі Оксфордського університету.

Аф: Він постійно вештається навколо. Розмовляє сам із собою. Носить дивний одяг. То в рукавицях у липні, то в піжамі посеред вулиці. Такі справи. Але загалом він не шкідливий. [пауза] Вибачте, це прозвучало неправильно... Я маю на увазі...
ЕС: Усе гаразд, місіс Філдінг. Я зрозуміла, що ви мали на увазі.

* * *

— Отже, містере Гарпере, я детектив-сержант Гарет Квінн, а це мій колега — детектив-констебль Кріс Гіслінгем. Дерека Росса ви знаєте, а ця леді буде вашою захисницею.

Жінка на дальньому кінці столу на мить підводить очі, але Гарпер не реагує. Здається, він взагалі не помітив її присутності.

— Отже, містере Гарпере, вас було заарештовано сьогодні о десятій п'ятнадцять ранку за підозрою у викраденні та незаконному позбавленні волі. Вам було винесено попередження і роз'яснено ваші права, які, за вашими словами, вам зрозумілі. Тепер ми проведемо офіційний допит під запис.

— Тобто вони це фільмують, Білле, — каже Росс. — Розумієте?

Очі старого звужуються.

— Звісно, розумію. Я ж не ідіот. І для тебе я *доктор* Гарпер, хлопчику.

Квінн дивиться на Росса, той киває.

— До тисяча дев'ятсот дев'яносто восьмого року доктор Гарпер викладав у Бірмінгемському університеті соціологію.

Гіслінгем бачить, як Квінн злегка червоніє — втретє за ранок, просто якийсь рекорд. Квінн розгортає свою теку.

— Гадаю, ви мешкаєте за нинішньою адресою із сімдесят шостого року? Навіть попри те, що насправді працювали в Бірмінгемі?

Гарпер дивиться на нього так, ніби той навмисно грає дурника.

— Бірмінгем — срана діра.

— І ви переїхали сюди сімдесят шостого року?

— Херня. Одинадцятого грудня сімдесят п'ятого, — каже Гарпер. — День народження моєї дружини.

— Перша дружина доктора Гарпера померла дев'яносто дев'ятого року, — швидко каже Росс. — Він одружився вдруге дві тисячі першого, але, на жаль, друга місіс Гарпер загинула в автокатастрофі у дві тисячі десятому.

— Тупа корова, — голосно каже Гарпер. — П'яна. П'яна в дупу.

Росс дивиться на адвокатку дещо збентежено.

— Коронер установив, що на момент аварії у місіс Гарпер був підвищений рівень алкоголю в крові.

— Доктор Гарпер має дітей?

Гарпер простягає руку і стукає по столу перед Квінном.

— Говори зі мною, хлопчику. Говори зі *мною*. Не з цим ідіотом.

Квінн обертається до нього.

— То як, маєте?

Гарпер кривиться.

— Енні. Жирна корова.

Квінн бере ручку.

— Вашу доньку звати Енні?

— Ні, — перебиває Росс. — Білл трохи плутає. Енні була його сусідкою з будинку номер сорок вісім. З усього дуже мила жінка. Вона часто заходила переконатися, що з Біллом усе гаразд, але чотирнадцятого року переїхала до Канади, ближче до сина.

— Скрейпити вона хоче, тупа корова. Казав же, що не потерплю таких речей у своєму домі.

Квінн дивиться на Росса.

— Білл має на увазі «скайпити». Але він не користується комп'ютером, тож на цьому все й скінчилося.

— Інших родичів немає?

Росс дещо збентежений.

— Наскільки я знаю, ні.

* * *

— У нього точно є син. Хоч убийте, не пам'ятаю його ім'я.

Сомер уже п'ятнадцять хвилин стоїть на порозі будинку номер сім. Зараз вона шкодує, що не пристала на пропозицію чаю, але якби пристала, то могла б просидіти тут цілий день — місіс Гібсон теревенить без передиху.

— Ви вважаєте, син? — запитує Сомер, гортаючи свої нотатки. — Про нього ніхто більше не згадував.

— Ну це мене не дивує. Тутешні не люблять «втручатися». Не так, як тоді, коли я росла. У ті часи всі наглядали один за одним, кожен знав, хто його сусіди. Я й гадки не маю, хто така половина з цих япі.

— Але впевнені, що у Гарпера точно є син?

— Джон — ось! Я знала, що з часом згадаю. Хоча давно його тут не бачила. Такий, середнього віку. Сивий. Сомер робить нотатку.

— І коли, на вашу думку, ви бачили його востаннє?

У коридорі позаду чути шум, місіс Гібсон обертається, каже «Дзусь!» і щільніше зачиняє двері.

— Вибачте, дорогенька. Клята кішка завжди намагається вийти через передні двері, якщо я прогавлю. Там, позаду, для неї є заслінка, але ж ви знаєте тих котів — вічно хочуть робити те, що їм не можна, а сіамські ще гірші...

— Ми про сина містера Гарпера, місіс Гібсон.

— О, так, тепер, коли ви про це згадали, мені здається, що це могло бути кілька років тому.

— А у містера Гарпера були інші відвідувачі, про яких ви знаєте?

Місіс Гібсон супиться.

— Ну ще цей соціальний працівник. Дуже корисний, як же.

* * *

Квінн зітхає. Гарпер дивиться на нього.

— Що в тебе, хлопчику? Випльовуй уже. Не сиди з таким виглядом, ніби срати тужишся.

Тепер навіть адвокатка має сконфужений вигляд.

— Докторе Гарпере, ви знаєте, чому поліція приходила до вас додому сьогодні вранці?

Гарпер відкидається назад.

— Гадки не маю. Мабуть, той мудак-сусіда поскаржився на сміттєві баки. Дрочила.

— Містер Секстон справді зателефонував нам, але не через баки. Сьогодні вранці він був у своєму підвалі, і частина стіни обвалилася.

Гарпер переводить погляд із Квінна на Гіслінгема й назад.

— То й що з того? Дрочила!

Квінн і Гіслінгем обмінюються поглядами. Вони обидва провели достатньо допитів, щоб відчувати, що це саме той момент. Дуже мало хто з реально винних людей, навіть найкращих та найдосвідченіших брехунів, здатний контролювати своє тіло так добре, щоб не подавати жодних ознак. Часте мигання, раптове посмикування рук — щось подібне майже завжди є. Але не зараз. Обличчя Гарпера порожнє — ані обережного відведення очей, ані відверто-зухвалою прямого погляду. Нічого.

— І я не маю сраного телевізора.